

ประเด็น ยุทธวิธีทางทหาร ฉบับที่ T 5	28 ธ.ค. 67	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น กลยุทธ์ทางการทหาร	หลักนิยมของเกราซิมอฟ	
ประเด็นสำคัญ	<ul style="list-style-type: none"> - ความเป็นมาและความสำคัญ - แนวคิด “Mission Command” ของกองทัพบกรัสเซีย - กำลังตัวแทน (Proxy) - บทเรียนตามแนวทาง หลักนิยมเกราซิมอฟ 	

ความเป็นมาและความสำคัญ

สำหรับกองทัพบกรัสเซียแล้ว ใน 2017 กองทัพบกรัสเซีย ได้ตีพิมพ์คู่มือการทำสงคราม ที่เรียกว่า “คู่มือการทำสงครามยุคใหม่ของรัสเซีย” (Russian New Generation Warfare Handbook) โดยอาศัยบทเรียน การรบที่ได้จากการทำสงครามในยูเครน และซีเรีย คู่มือนี้ได้สร้างภาพ ของภัยคุกคามที่น่ากลัว ซึ่งกองทัพรัสเซีย จำต้องเตรียมพร้อมที่จะ ผสมผสานความเข้มแข็งทางทหารแบบเดิมที่ได้มาจากระบบ การยิงสนับสนุนของปืนใหญ่สนาม และระบบต่อสู้อากาศยานกับ เทคโนโลยีและยุทธวิธีใหม่ๆ โดยต้องยกระดับขีดความสามารถ ของอากาศยานไร้คนขับ (drones) การทำสงครามอิเล็กทรอนิกส์ (electronic warfare) การทำสงครามข่าวสาร (information warfare) และการยิงจากพลซุ่มยิงที่เป็นกลุ่มก้อน (massed sniper fire) เพื่อจัดการกับภัยคุกคามดังกล่าว

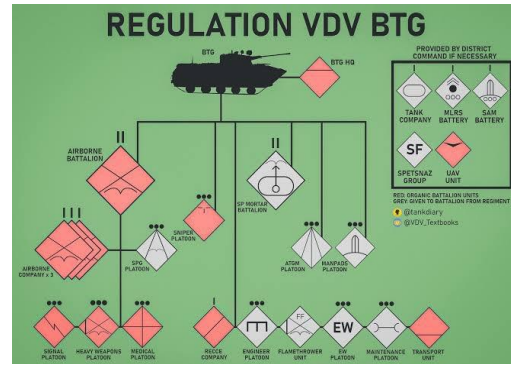

ด้วยเหตุนี้ในมุมมองของรัสเซีย ภาพของภัยคุกคามผสมผสานจึงไม่ใช่ ภัยคุกคามที่ไม่สามารถเอาชนะได้ แต่มีลักษณะของ “การทำสงครามยุคใหม่” (New-Generation Warfare) หรือ “การทำสงครามยุคที่ 4” (Fourth-Generation Warfare) มากกว่า ทั้งนี้โดยมีรากฐานมาจากยุทธวิธี “การรบทางลึก” (deep battle) ในยุคของอดีตสหภาพโซเวียต ที่มุ่งเน้นการใช้รูปขบวนยานเกราะขนาดใหญ่ ด้วยการเข้าตีเป็นระลอกๆ ซึ่งรัสเซียมองว่าการรบในลักษณะนี้ไม่สามารถกระทำได้อีกแล้ว เนื่องจาก กองทัพบกรัสเซีย มีทรัพยากรที่จำกัดรวมถึงความด้อย เจริญคุณภาพที่กองทัพบกรัสเซียกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน หากเปรียบเทียบกับกองทัพแดงในอดีตแน่นอนอนที่สุดว่า สิ่งนี้ที่คู่มือการทำสงครามนี้ ได้สื่อออกมาคือความพยายาม ที่จะสร้างความเข้าใจการทำสงครามของฝ่ายตรงข้ามจาก ภายนอกมากกว่าการสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการที่กองทัพบกรัสเซีย จะใช้เป็นยุทธวิธีของตน โดยมีลักษณะของการแสดงมุมมอง ในภาพรวม และการวิเคราะห์ตามวัฒนธรรมของตนเอง

ภาพที่ ๑๑๑ แนวคิดว่าด้วยการดำเนินยุทธวิธีในสงครามผสมของรัสเซีย

ในทำนองเดียวกับแนวคิดที่ว่าด้วย“การทำสงครามแบบผสมผสาน”(hybrid warfare) หรือในหลักนิยมของเกราะซิมอฟ ประธานเสนาธิการทหารร่วมและ ผบ.กกล.ร่วม ในพื้นที่การรบ ยุครุ่น ซึ่งมีลักษณะของคำอธิบายการผสมผสานกันระหว่าง การทำสงครามตามแบบ (conventional warfare) กับการทำ สงครามนอกแบบ (irregular warfare) รวมถึงการทำสงคราม การเมือง (political warfare) และการทำสงครามไซเบอร์ (cyber warfare) ว่าเป็นแนวทางใหม่ การดำเนินกลยุทธ์ แบบลูกผสม จะมุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติการของหน่วยในสนาม เป็นหลัก ในกรณีที่มีภารกิจที่มีความสำคัญในระดับยุทธการและระดับยุทธศาสตร์พวกเขา ก็อาจได้รับการ สนับสนุนจากกำลังรบตามแบบของกองทัพกรัสเซีย ด้วยก็ได้ตัวอย่างเช่น ในระหว่างการดำเนินกลยุทธ์ ลูกผสมในยูเครนตะวันออก หน่วยที่มีบทบาทสำคัญในสมรภูมินี้ คือ กองพันยุทธวิธี แม้ว่าด้วยโครงสร้างของหน่วยๆ นี้ ยังคงมีจุดอ่อนอยู่หลายประการ และมีความพยายามที่จะกลับไปใช้หน่วยในระดับกองพล ทว่า กองพันยุทธวิธี ถือเป็นหน่วยที่จัดตั้งขึ้นมา โดยอาศัยภารกิจที่จะต้องปฏิบัติเป็นศูนย์กลางอันประกอบด้วยหน่วยหลัก 3 หน่วย ได้แก่ หน่วยทหารราบ หน่วยยานเกราะ และหน่วยปืนใหญ่สนาม รวมถึงอาจได้รับการเพิ่มเติมกำลังจากหน่วยสนับสนุน การรบอื่น ๆ ด้วย เช่น หน่วยทำสงครามอิเล็กทรอนิกส์ หน่วยป้องกันภัย ทางอากาศ และหน่วยสนับสนุนการรบอื่นๆ ในระดับกองพัน เป็นต้น

แนวคิด “mission command” ของกองทัพกรัสเซีย

ภัยคุกคามของรัสเซียในปัจจุบัน ได้แสดงให้เห็นขีดความสามารถซ้ำแล้วซ้ำอีก ในเรื่องการบูรณาการ ระบบการทำสงครามอิเล็กทรอนิกส์กับอาวุธยิงสนับสนุนวิถีจาลองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เห็นได้จาก กองทัพอากาศที่ได้สู้รบกับกองทัพรัสเซียในสมรภูมิยูเครนตะวันออกนั้น กองทัพอากาศได้สร้างสภาพการณ์ ที่เรียกว่า “การปิดการใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์เกือบทั้งหมด” (electronic blackout conditions) เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจจับและการถูกทำลายจากการโจมตีของกองทัพรัสเซีย เมื่อเข้าศึกสามารถ สร้างสภาพการณ์ที่เกือบจะปิดการติดต่อสื่อสารทั้งหมด กำลังรบของรัสเซียจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจภารกิจ

และเตรียมพร้อมสำหรับการปฏิบัติการด้วยตนเอง โดยได้รับแนวทางจากหน่วยเหนือเพียงเล็กน้อยได้ การปฏิบัติการในลักษณะนี้ ตรงกับการปฏิบัติตาม แนวคิดการบังคับบัญชาหน่วยทหาร ที่กองทัพก สหรััฐอเมริกาเรียกว่า “mission command” อันหมายถึงการบังคับบัญชาหน่วย ด้วยการใช้อำนาจ ที่มีอยู่ และภายใต้แนวทางที่ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ กำหนดด้วยการใช้คำสั่งที่มุ่งเน้นภารกิจ ที่ก่อให้เกิด

ความริเริ่มอย่างมีวินัยภายใต้เจตนารมณ์ของผู้บังคับบัญชาเพื่อความไว้วางใจ และสร้างผู้นำทางทหารที่ปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับการปฏิบัติการทางทหารนั่นเอง อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ไม่ใช่แนวคิดใหม่ แต่เป็นแนวคิดหนึ่งที่ได้รับคามนิยมอย่างแพร่หลายในกองทัพของประเทศที่พัฒนาแล้วหลายๆ ประเทศ โดยเฉพาะกองทัพบกเยอรมนีได้เรียกแนวคิดนี้ว่า “Auftragstaktik” อันหมายถึง “การนำหน่วยด้วยภารกิจ” (leading by mission) ซึ่งตรงข้ามกับแนวคิดที่เรียกว่า “Befehlstaktik” อันหมายถึง “การนำหน่วยด้วยคำสั่ง” (leading by order) ฤกษ์แจสำคัญของการบังคับบัญชาภารกิจ คือ การกำหนดกิจ (task) และ วัตถุประสงค์ (Purpose) พร้อมด้วยเจตนารมณ์ที่ชัดเจนให้กับหน่วยรอง โดยผู้บังคับบัญชาจะต้องไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาในการตัดสินใจที่ถูกต้อง โดยไม่จำเป็นต้องมีข้อเสนอแนะจากผู้บังคับบัญชาหรือมีแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ผู้บังคับบัญชาจึงต้องปล่อยให้หน่วยรองได้มีเสรีในการปฏิบัติงานของตนได้อย่างเต็มที่ แม้ปราศจากการติดต่อสื่อสาร โดยตรงกับหน่วยเหนือก็ตาม ทั้งนี้ โดยอาศัยการกำหนดกิจและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนนั่นเอง ดังนั้น การออกคำสั่งจากหน่วย ระดับบนลงสู่หน่วยระดับล่างจึงไม่สามารถให้ข่าวสารที่เพียงพอต่อการปฏิบัติการกิจในลักษณะนี้ได้ แต่จำเป็นต้องอาศัย “คำสั่งยุทธการ” (operations orders) แบบเต็มรูปแบบและสมบูรณ์ โดยเฉพาะในเรื่องเป้าหมาย (goals) และ ความมุ่งหมาย (objectives) ที่ชัดเจนอย่างไรก็ตามคำสั่งยุทธการนี้ ก็ไม่จำเป็นต้องมีรายละเอียดมาก แต่ขอให้มีรายละเอียดเพียงพอที่จะรับประกันได้ว่า หน่วยรองมีความเข้าใจเจตนารมณ์ และแนวทางที่ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้กำหนด และสามารถปฏิบัติการกิจได้โดยไม่ต้องมีการแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชาอีกต่อไป ฉะนั้น หากกองทัพบกรัสเซีย นำเอารูปแบบ “mission command” มาใช้ย่อมหมายถึง บรรดา ผบ.หน่วยทหารและฝ่ายอำนวยการของกองทัพรัสเซีย ย่อมมีทักษะเกี่ยวกับกระบวนการคิดและตัดสินใจที่เรียกว่า “การคิดเชิงวิพากษ์” (critical thinking) และการคิดเชิงสร้างสรรค์ (creative thinking) ตามแนวทางที่กองทัพของประเทศตะวันตกใช้ โดยมีได้ยึดติดกับรูปแบบและวิธีคิดแบบเดิมของกองทัพบก สหภาพโซเวียตแต่เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป

กำลังตัวแทน (Proxy)

ระหว่างการศึกในสมรภูมิดอนบาส 2022 และ ไครเมียร์ 2014 กองทัพรัสเซียได้ใช้ทหารปลอมตัวและแฝงกายอยู่กับชาวบ้าน ทำให้สร้างความยุ่งยากให้กับกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลยูเครนเป็นอย่างมาก

เพราะไม่มีใครในรัฐบาลยูเครนที่เข้าใจได้เลยว่ารัสเซียได้ส่งกำลังบุกเข้ามาแล้วในทางกลับกันภาพที่ปรากฏไปทั่วโลก ทำให้เห็นหน่วยป้องกันตนเองในท้องถิ่นเข้ายึดสนามบินและสถานที่ราชการต่างๆ เอาไว้ กำลังเหล่านี้บางส่วนไม่ได้ระบุชื่อว่าเป็นหน่วยปฏิบัติการพิเศษ และหน่วยทหารประจำการของกองทัพบกรัสเซียแต่อย่างใด แต่เป็นการผสมผสานระหว่างกำลังกึ่งทหาร ที่จัดตั้งขึ้นมาอย่างไม่เป็นทางการ แน่นนอนที่สุดว่ารัฐบาลรัสเซียได้ปฏิเสธว่า ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกองกำลังเหล่านี้ ทำให้ดูเหมือนว่าสถานการณ์ในยูเครนเป็นความขัดแย้งภายในมากกว่าการรุกรานจากภายนอกโดยรัสเซีย ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือกระบวนการตัดสินใจ

ของรัฐบาลยูเครนตกอยู่ในสภาพที่เป็นอัมพาตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เหตุผลหลักประการหนึ่งของการใช้กำลังตัวแทน (proxy forces) ของกองทัพรัสเซีย คือ การอ้อมกำลังของกองทัพรัสเซียเอาไว้ หากรัสเซียสามารถจู่โจมหรือบีบบังคับชาวบ้านในพื้นที่ได้พวกเขาก็จะใช้ชาวบ้านเป็นกำลังในแนวหน้าแทนที่จะใช้กำลังทหารของตนเอง การใช้ชาวบ้านร่วมกับทหารรับจ้างนำเข้ามาจากรัสเซียและรัฐต่างๆ ในอดีตของ

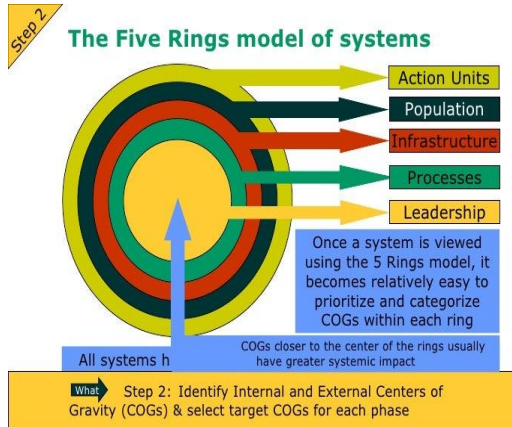
สหภาพโซเวียต จึงมีลักษณะของการอ้อมกำลัง โดยเฉพาะกำลังทหารที่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี เพื่อใช้สำหรับการรบหลักที่สำคัญเท่านั้น การใช้กำลังตัวแทนเหล่านี้ยังช่วยในเรื่องการสร้างข่าวลือและการปฏิบัติการข่าวสารของรัสเซียในเวทีการเมืองโลกได้อีกด้วย สิ่งที่เราพึงทราบด้วย คือ รัสเซียจะไม่นับหรือเผยแพร่ตัวเลขการสูญเสียชาวบ้านและนักรบในพื้นที่ที่สนับสนุน

การปฏิบัติการของกองทัพรัสเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติการข่าวสารของกองทัพรัสเซีย จะมีเป้าหมายไปที่ประชาชนของข้าศึก ซึ่งฝึกฝนและสนับสนุนรัสเซียนั่นเอง การกระทำเช่นนี้ก็เพื่อบีบบังคับให้ชาวบ้านลุกขึ้นมาต่อสู้กับกำลังทหารของรัฐบาล โดยให้สัญญาว่าชาวบ้านจะมีอนาคตที่ดีกว่า หากเลือกอยู่ฝ่ายเดียวกับรัสเซีย ตัวอย่างเช่น กองกำลังยูเครน และกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในยูเครนตะวันออก ที่ต่อสู้กันเพื่อดินแดนรัสเซียใหม่ที่เรียกว่า “โนโวรอสซียา” (Novorossiya) เป็นตัวอย่างที่ดีของเรื่องนี้ โดยทั่วไปแล้ว กำลังตัวแทนเหล่านี้เป็นผู้มีอุดมการณ์ และต้องการการสนับสนุนเพียงเล็กน้อย เว้นแต่คำยืนยันที่รัสเซียจักต้องให้คำมั่นว่ารัสเซียจะต้องปฏิบัติตามสัญญาผ่านความช่วยเหลือด้านอาวุธให้กับพวกเขาและจัดหน่วยปฏิบัติการพิเศษ เข้าปฏิบัติการร่วมกับพวกเขาด้วยเท่านั้น อย่างไรก็ตามกำลังในส่วนนี้ก็มีใช้กำลังที่ก่อปรด้วยอุดมการณ์ไปเสียทั้งหมด เพราะอาจมีกำลังบางส่วนที่สู้รบเพื่อเงินหรือผลตอบแทนอื่น ซึ่งรัสเซียสามารถจัดหาให้พวกเขาได้ง่าย หรืออาจให้สัญญาว่าพวกเขาจะได้อะไรจากสงครามเป็นการตอบแทน ภายหลังจากการยึดเมืองได้แล้วก็ได้ การใช้กำลังตัวแทนของกองทัพรัสเซียยังช่วยในเรื่องการเคลื่อนย้ายกำลังเข้าไปในพื้นที่ปฏิบัติการได้อีกด้วย โดยการใช้กำลังตัวแทนกองทัพรัสเซีย เพียงแค่เคลื่อนย้ายกำลังเข้าไปในพื้นที่ปฏิบัติการเท่าที่จำเป็นต่อการเพิ่มเติมกำลังให้กับกำลังตัวแทนในพื้นที่เท่านั้นกำลังในส่วนนี้ มักใช้ทหารรับจ้างเป็นหลักเช่นเดียวกับประสบการณ์ของกองทัพสหรัฐอเมริกานในสมรภูมิมิอริกที่มีการใช้ทหารรับจ้างซึ่งโดยส่วนใหญ่ คือ อดีตทหารที่ได้รับการฝึกอบรมมาแล้วเป็นอย่างดีและใช้เพิ่มเติมกำลังให้กับกำลังรบหลักในการรบด้วยเหตุนี้ กำลังตัวแทนที่จัดตั้งขึ้นจึงปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยทหารรับจ้าง แม้แต่องค์กรผิดกฎหมายและหน่วยทหารประจำการตามปกติของกองทัพรัสเซีย โดยใช้ปฏิบัติหน้าที่ทั่วไปตามขีดความสามารถที่พวกเขาพอจะกระทำได้ เช่น เป็นหน่วยรักษาความปลอดภัยตามจุดตรวจและจุดสกัดต่างๆ (checkpoint security)

และกำลังพลในแนวหน้าเพื่อทำหน้าที่ปิดกั้นเส้นทางเป็นต้น ดังนั้น แนวคิดนี้จึงมีลักษณะเดียวกับแนวคิดการฝึกและการใช้กองกำลังชาติเจ้าบ้าน (host nation) ในลักษณะของกำลังกึ่งทหารและกำลังประชาชน เพื่อใช้สนับสนุนการปฏิบัติการของกำลังทหารหลักของกองทัพบกสหรัฐอเมริกาทั้งในสมรภูมิอิรัก และอัฟกานิสถานนั่นเอง ซึ่งปัจจุบันกระจายไปถึงระดับมิติไซเบอร์ ข่าวสาร และอื่นๆ เช่น hacker หรือแม้แต่ call center

บทเรียนตามแนวทางหลักนิยมเกราชิมอฟ

สำหรับการปฏิบัติการทางทหารของตน ซึ่งเรียกกันอย่างแพร่หลายว่า “การทำสงครามยุคใหม่ของรัสเซีย” ซึ่งเรียกรวมสงครามลูกผสม (hybrid war) ฯลฯ ในความเป็นจริงแล้ว รัสเซียได้กำหนดความมุ่งหมาย สำหรับการปฏิบัติการทางทหาร และกำหนดวิธีการใช้พลังอำนาจแห่งชาติต่างๆ เพื่อบรรลุถึงความมุ่งหมายดังกล่าว ความมุ่งหมายใหม่นี้ ไม่ใช่ชัยชนะในความขัดแย้งใดความขัดแย้งหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์เพื่อการเอาชนะสงครามมากกว่า

เนื่องจากความมุ่งหมายใหม่นี้ คือ การเปลี่ยนแปลงทั้งระบบของรัฐบาลวิธีการทำสงคราม จึงสามารถใช้อิทธิพลใดๆ ก็ตามเพื่อบรรลุการเปลี่ยนแปลงนี้ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ก็มีได้หมายถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองด้วยกำลังทหารเสมอไป แต่เป็นการยกระดับความสำคัญของ พลังอำนาจทางทหารที่มีบทบาทหลักในการทำสงคราม โดยได้รับการสนับสนุนจากประชาชนทุกภาคส่วน ด้วยเหตุนี้ในมุมมองของรัสเซีย การปฏิบัติการทางทหารในเวที การเมืองโลกต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อสร้างความชอบธรรม ทำให้สิ่งนี้ดูเหมือนเป็นสร้างคามนิยมในหมู่ประชาชน และสร้างแนวคิดของการทำสงครามลูกผสมขึ้นมา ดังที่เราได้เคยเห็นรัสเซียใช้มันมาแล้วทั้งในยูเครน แอฟริกา และที่อื่นๆ รวมถึงสภาพการณ์ปัจจุบันนอกจากการรบแล้วยังมีการปฏิบัติการที่เรียกว่า “การช่วยเหลือกองกำลังรักษาความมั่นคงของรัสเซีย” (Russia’s Security Force Assistance (SFA) ที่ทำให้ดูเหมือนว่าภัยคุกคามแบบลูกผสม และหน่วยดำเนินกลยุทธ์แบบลูกผสมได้ทำให้พื้นที่ รัสเซีย ได้ทำการยึดครองและฟื้นฟูและเล่นในบทบาทของผู้ปกป้องประชาชนเชื้อสายรัสเซียในทุกภูมิภาคของโลก ดังที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ

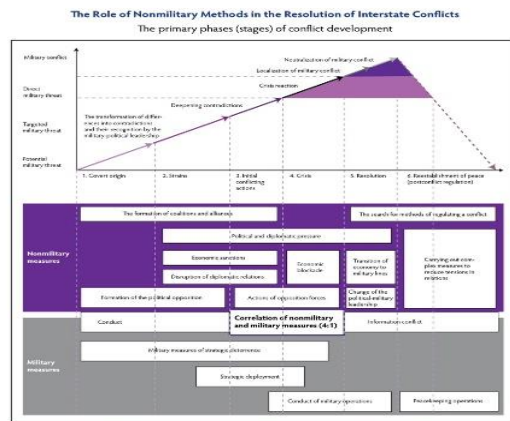

Figure 2. Graphic from Gerasimov article in *Voyenno-Promyshlennyy Kurier*, 26 February 2013, translated by Charles Bartles

ในทางกลับกัน “การทำสงครามหรือยุทธวิธีอสมมาตร” (asymmetric warfare or tactics) ในสงครามยุคที่ 6 ที่มีข้อมูล (Data) เป็นหัวใจสำคัญซึ่งในมุมมองของกองทัพรัสเซียที่มีการลอบสังหาร พลโทอิกอร์ คิริลอฟ หัวหน้ากองกำลังป้องกันนิวเคลียร์ อาวุธเคมีและชีวภาพของกองทัพรัสเซีย เสียชีวิตจากเหตุระเบิดด้านนอกอาคารพักอาศัย ซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์ CV (critical vulnerability) คือ ที่พักของทหารทุกชั้นยศของกรุงมอสโก ไม่มีการพักอาศัยในค่ายทหาร ต้องพักอาศัยอพาร์ทเมนต์ที่ติดกับพื้นที่สาธารณะทั่วไป ตามแนวคิดเดิมที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินในมหานคร อีกทั้งฝ่ายหน่วยข่าวกรองของยูเครนก็ยอมรับว่า ได้ว่าจ้างพลพรรคจากกลุ่มประเทศ ทาจิกิสถาน ซึ่งสามารถเข้ามาเป็นแรงงานกลุ่มเปราะบางในประเทศรัสเซีย และการใช้ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและกล่องวงจรปิด ซึ่งเข้าหลักการที่มองเห็นจุดอ่อนดังกล่าวโดยใช้ตัวแทนและเทคโนโลยีซึ่งส่งผลต่อมิติ Leadership ตามแนวคิด Five ring model เช่นกัน ซึ่งในตามหลักนิยมของเกราชิมอฟ ที่กล่าวมานั้นยังครอบคลุมในอีกหลายมิติการรบ และที่สำคัญที่สุดเพื่อสร้างสถานะเกือกูล คือ การปฏิบัติการข่าวสาร (information operations) ที่ต้องควบคู่กับขีดความสามารถอื่นๆ และเทคโนโลยีแบบดั้งเดิม ทั้งระบบพลซุ่มยิง อากาศยานไร้คนขับ ฯลฯ ซึ่งจะเรียงเรียงต่อไปในโอกาสหน้า

พ.อ.อรรถพร ประชาานุกุล

อจ.สยพ.วทบ.